

דוחות

דוח המזכירות המדעית

א. פעולות האקדמיה

1. מליאת האקדמיה התכנסה לשש ישיבות בשנת התש"ס, לשש ישיבות בשנת התשס"א ולשבע ישיבות בשנת התשס"ב.

ישיבה רס (כ"ה באב התשס"א) הייתה ישיבה מיוחדת של מפעל המילון ההיסטורי במסגרת הקונגרס העולמי השלושה עשר למדעי היהדות. היא התקיימה באוניברסיטה העברית שעל הר הצופים; ישיבה רסג (כ"ו בכסלו התשס"ב) הייתה ישיבה מיוחדת לרגל שבוע התרבות, והשתתפו בה נשיא המדינה ושר המדע, התרבות והספורט.

2. החלטות האקדמיה בענייני דקדוק ומינוח פורסמו ברשומות כחוק. בילקוט הפרסומים 4883 מיום כ' באייר התש"ס, 25 במאי 2000, פורסמו מונחים בזואולוגיה ושמות צמחי ארץ ישראל - חלק א. בילקוט הפרסומים 4962 מיום כ"ב בשבט התשס"א, 15 בפברואר 2001, פורסמו החלטות בדקדוק ובהן נטיית הגרוניים בפועל, מילים בשימוש כללי ומונחים שונים.

ב. הוועדים והוועדות

ועד המינוח וועד הדקדוק (הוועד המשותף)

חברי ועד המינוח בהתש"ס: ארי אבנר, שרגא אירמאי, אילן אלדר (יו"ר), יעקב בן-טולילה, אבנר טריינין, אמציה פורת, שמעון שרביט;

חברי ועד המינוח מהתשס"א: ארי אבנר, שרגא אירמאי, משה אור, יעקב בן-טולילה, אבנר טריינין, אמציה פורת (יו"ר), שמעון שרביט;

בשלהי התשס"ב מונה אמנון שפירא, יו"ר הוועדה למונחי טכנולוגיית המידע במכון התקנים, חבר נלווה (בעל זכויות מלאות) של ועד המינוח.

חברי ועד הדקדוק בהתש"ס: משה אור (יו"ר), קציעה כ"ץ;

חברי ועד הדקדוק מהתשס"א: יוסף יהלום (יו"ר), קציעה כ"ץ.

בשנת התש"ס היו שבע ישיבות; בשנת התשס"א היו שלוש ישיבות; בשנת התשס"ב היו חמש ישיבות.

הוועד המשותף דן ברשימות מונחים מטעם ועדות המינוח הפועלות באקדמיה: תחבורה אווירית ותחבורה יבשתית, טכנולוגיית המידע, אריגה אמנותית, הבנקאות ושוק ההון. עוד נדונו שמות סימני הדפוס וכמה מונחים בספרנות ובסוציולוגיה. כמו כן הובאו

לעיונו של הוועד מונחים שונים ובהם גלובליזציה, תרחיש, המחאה, חיישן, החלופות העבריות לטריגור, תימוכין וגיבוי, יישום והחלה, המתקה והתפלה, מעונוע, מצת וקונוט.

ועדת הדקדוק

חברי הוועדה: ארי אבנר, משה אזר, יהושע בלאו (יו"ר), זאב בן-חיים, משה בר-אשר, גדעון גולדנברג (עד התש"ס), אברהם טל, יוסף יהלום, מרדכי מישור, אהרן ממן, יוסף עופר (מהתש"ס"א).

מזכירי הוועדה: עינת גונן (התש"ס-התשס"א), ברק דן (התשס"ב).
בשנת התש"ס היו תשע ישיבות; בשנת התשס"א עשר ישיבות; בשנת התשס"ב אחת עשרה ישיבות.

הנושאים שנדונו בוועדה בשנים האלה: (א) החלטות האקדמיה בדקדוק – עיון מחדש בחלקן, הוספות, שינויים ותיקונים במסגרת עריכתן לפרסום אחד; (ב) התעתיק מעברית לכתב לטיני – עיון מחדש בכללים וגיבוש הצעת תעתיק מתוקנת; (ג) נטיית הפועל – הגרוניים, הכפולים, ע"ר-ע"י; (ד) שאלות שוטפות.

הוועדה למילים בשימוש כללי

חברי הוועדה: חברי האקדמיה ארי אבנר, שולמית אליצור, יוחנן ברויאר (מאמצע התשס"א), שמעון זנדבנק, אמציה פורת, מנחם קיסטר (יו"ר);
עובדות האקדמיה רות אלמגור-רמון ומלכה זמלי, יעקב פרוינד ונתן צתרי.
מזכירת הוועדה: רונית גדיש.

עוד משתתפים בישיבות עובדי המזכירות המדעית.
בשנת התש"ס היו שמונה ישיבות; בשנת התשס"א שש ישיבות; בשנת התשס"ב שש ישיבות.

הוועדה נועצה במומחים רבים – אנשי מקצוע, פקידים בכירים במשרדי הממשלה ואנשי אקדמיה. מקצתם אף הוזמנו לישיבות הוועדה, ענו על שאלות חבריה וחיוו את דעתם על ההצעות.

משנת התש"ס הופצו החלטות הוועדה (ב"קריאה הראשונה") לחוות דעתם של חברי האקדמיה. ההערות נדונו בוועדה ורק לאחר הקריאה השנייה הובאו לדין במליאת האקדמיה.

הוועדה ייחדה דיונים ומחשבה לדרך עבודתה. נדונה שאלת המצע לריוני הוועדה: האם על הוועדה לדון במילים המופנות אליה או גם ליזום דיון במילים אחרות. במזכירות המדעית נאספו רשימות של מילים לועזיות והן הועמדו לבחינת חברי הוועדה.

במילים שהציעה הוועדה ואושרו במליאה: אַקְנָה, הַתְּאָמָה לַפְּרֵט (פרסונליזציה), חֶבְרַת הַזֵּנֶק (strat-up company), מְדַבְּרִים, מְהָלֵם (electric shocker), מוֹקֵד עֶרְפִּי, מְמוֹן תּוֹאִים (matching), מְמַחֵה יָד, מְסַרְן וְעֵד (אינפורמנט), מְקָלוֹר, מְקָשֶׁר פְּנִים (אינטרקום), מְרַצֶּדֶת (מובייל), נְלִיָּה רְפוּאָה (פְּרֵה־רְפוּאִי), עֶקְרִי תְּכָנִית הַלְמוּדִים (סילבוס), עֲלִיַּת תְּקָרָה (ביודים), פְּעָמָן (מטרונום), צְהָלוּלִים, צוֹעֵר (סטאזר ברפואה), צְמֻדוּנִים, קוֹד קָיִים (ברקוד), קוֹרָא מְעֵרֵף (לקטור), קְיָמוֹת (sustainability), שְׁאֵלַת בְּרָרָה, שְׁלוֹמוֹת, תְּכָנִית הַקּוֹרֵס (סילבוס), תְּעֵשִׂיוֹן.

מילים אחרות שנדונו בוועדה ולא נקבעו להן חלופות עבריות: דראג, מולטימדיה, מחקר איכותי/איכותני, מְטוּש (מקלון לניקוי אוזניים), פופולריזציה, פלשבק, פרמדיק, פרפרזה, רציונל, antiaging, decomissionng, mainstream, outsourcing, schooling.

המילים בשימוש כללי שאושרו במליאה מתפרסמות במאגר המונחים באינטרנט ובעלוני "למד לשונך".

הוועדה למונחי הביולוגיה

הוועדה פועלת משנת התשמ"ד.

חברי הוועדה מן האקדמיה: אמציה פורת, גד בן-עמי צרפתי; מקרב אנשי המקצוע: אברהם אמיר, יוסף הלר, יונה סלע (יור), עוזי פליטמן.

מזכירת הוועדה: רונית גדיש.

בשנת התש"ס נשלחה לאנשי מקצוע באוניברסיטאות בארץ ולחברי האקדמיה רשימת המונחים שהכינה הוועדה ובה כ-2300 מונחים – לשם קבלת הערות, השגות והשלמות. ההערות שהתקבלו רוכזו וסודרו לשם דיון בוועדה בקריאה השנייה. בעצה אחת עם יושב ראש הוועדה הוחלט לצרף לוועדה שני אנשי מקצוע – זואולוג (יוסף הלר) ובוטנאי (עוזי פליטמן).

באמצע שנת התשס"א חודשה עבודת הוועדה. בשנה זו היו שש ישיבות; בשנת התשס"ב היו עשר ישיבות.

עבודת הוועדה בקריאה השנייה מתמקדת בדיון בהערות שהתקבלו ובהשלמת הרשימה במונחים חדשים.

הוועדה לשמות צמחי ארץ ישראל

הוועדה קמה בשנת התשנ"ג. היא פעלה להסדיר את שמות הצמחים שיש מחלוקת בהם, לקבוע שמות לצמחים חדשים ולתת שמות עבריים במקום שמות לטיניים לפי שיקול דעת הוועדה.

חברי הוועדה מן האקדמיה: דוד טלשיר, גד בן-עמי צרפתי, אלישע קימרון; מקרב אנשי המקצוע: מיכאל אבישי, עזריה אלון, אבינעם דנין, דוד הלר, עפר כהן, מרדכי כסלו (יור), מיכה לבנה, אורי פרגמן.

מזכירת הוועדה: רונית גדיש.

בכ"ט במרחשוון התש"ס, 8 בנובמבר 1999, אושרה הרשימה "שמות צמחי ארץ ישראל – חלק א" במליאת האקדמיה. הרשימה פורסמה ברשומות (ילקוט הפרסומים 4883 מיום כ' באייר התש"ס, 25 במאי 2000) ובחוברת מטעם האקדמיה ללשון. הרשימה פורסמה במאגר המונחים.

בשנת התש"ס היו אחת עשרה ישיבות; בשנת התשס"א שמונה ישיבות.

בישיבותיה בשנת התש"ס סיימה הוועדה את הקריאה הראשונה ב"שמות צמחי ארץ ישראל – חלק ב" (שמות הצמחים משני הכרכים האחרונים של "פלורה פלשתינה").

בישיבותיה בשנת התשס"א שבה הוועדה וקראה את הרשימה, דנה בהשגות חבריה והכניסה תיקונים. בשנת התשס"ב הוכנה הרשימה הסופית (חלק ב) לקראת הפצתה לאנשי מקצוע ולחברי האקדמיה.

[הערת העורך: הרשימה "שמות צמחי ארץ ישראל – חלק ב" אושרה בישיבת המליאה רע"א (כ' באדר ב' תשס"ג, 24 במארס 2003) הרשימה פורסמה במאגר המונחים].

הוועדה למונחי המשפט

הוועדה פועלת משנת התש"ן.

חברי הוועדה מן האקדמיה: ארי אבנר, משה בר-אשר, גד בן-עמי צרפתי; מקרב אנשי המקצוע: מנחם אלון (י"ר), אביעד הכהן, יוסף חריש, צבי טל, יעקב ש' צמח, יעקב רובין, אליקים רובינשטיין, גבריאלה שלו; משקיפים: נגה ענתבי, עליזה רחון, יהושע שופמן.

מזכיר הוועדה: ברק דן.

בשנת התש"ס היו שמונה ישיבות; בשנת התשס"א חמש ישיבות; בשנת התשס"ב שלוש ישיבות.

בשנים התש"ס-התשס"ב המשיכה הוועדה בדיניה במונחי המשפט האזרחי. נידונו בעיקר המונחים בתחומי סדר הדין האזרחי, מנהל ציבורי, משפחה וירושה. בשנת התשס"ב שבה הוועדה לעיין ברשימת מונחי הדין הפלילי שאושרה במליאת האקדמיה בשנת התשנ"ז אך טרם פורסמה. בשל הזמן שעבר מאז אושרה נדרשו שינויים ותיקונים קלים.

[הערת העורך: התיקונים אושרו במליאת האקדמיה רע"א (כ' באדר ב' תשס"ג, 24 במארס 2003) הרשימה פורסמה במאגר המונחים].

הוועדה למונחי הבנקאות ושוק ההון

חברי הוועדה: נציגי האקדמיה – גבריאל בירנבאום, ראובן מירקין, מנחם צבי קדרי; מקרב אנשי המקצוע: איתן אבניאון, בן-ציון אליאש, יוסי אנג'ל, איתן בורשטיין, אשר הלפרין, אבי הראל, רות זקוביץ (מהתשס"ב), יצחק חלמיש, יוסי יגיל, גדעון להב (י"ר), רות מושקוביץ, עתניאל מרגלית, רפי פרסיץ, יוסף שטח, זלמן שיפר, דרור שליט וטידה שמיר.

מזכירת הוועדה: רבקה שמש.

בשנת התש"ס היו עשר ישיבות; בשנת התשס"א תשע ישיבות; בשנת התשס"ב תשע ישיבות.

הוועדה דנה בהערות חברי הוועדה ואנשי מקצוע למונחי הפרק השני של המילון למונחי הבנקאות ושוק ההון (הפרק הראשון יצא לאור בשנת התשנ"ו). הפרק השני אושר בישיבה המליאה רסז של האקדמיה (סיון התשס"ב), והמונחים פורסמו במאגר המונחים באתר האינטרנט של האקדמיה. הם עתידים להתפרסם במילון המונחים השלם של הוועדה.

הוועדה דנה במונחים לפרק השלישי של המילון על פי רשימות מונחים מתחומים שונים, כגון מלוות מדינה ואיגרות חוב, חוק החברות, סליקה וסחר חוץ.

[הערת העורך: הפרק השלישי אושר במליאת האקדמיה רפג (י"ד באייר התשס"ה, 23 במאי 2005) ופורסם במאגר המונחים].

הוועדה למונחי התחבורה

הוועדה למונחי התחבורה הוקמה בשנת התשנ"ה. מזכירת הוועדה על תת-ועדותיה: צביה זמיר. ישיבותיה מתקיימות באזור גוש דן.

התת-ועדה למונחי תחבורה ימית

התת-ועדה החלה לפעול בשנת התשנ"ה ובאמצע התשנ"ז הושבתה זמנית. חלק ממצעה נידון בתת-ועדה למונחי מטען וניטול. היא שבה לפעול במתכונת חדשה בסוף התשנ"ט בחסות המכללה הימית לישראל במכמורת. משנת התשס"ב עברה להתכנס בחסות מנהלת המעגנה (המרינה) בהרצלייה.

חבריה מן האקדמיה: אברהם יבין, קציעה כ"ץ; מקרב אנשי המקצוע: אברהם אריאל (י"ר), רב החובל נמרוד אשל, אבישי יורעאלי (חבר-כתב), ירמיהו קנטור (חבר-כתב), חיים רוזנסקי.

התת-ועדה דנה במצע שהכין רב החובל עמנואל קלמפרר ובמצע משלים שהכין אברהם אריאל.

בשנת התש"ס היו שתיים עשרה ישיבות; בשנת התשס"א תשע ישיבות; בשנת התשס"ב שבע ישיבות.

התת-ועדה למונחי מעגנות וכלי שיט קטנים

בשנת התשס"ב הוקמה תת-ועדה למונחי מעגנות וכלי שיט קטנים, והיא פועלת בתיאום עם התת-ועדה לתחבורה ימית.

חבריה מן האקדמיה: יעקב בן-טולילה, קציעה כ"ץ; מקרב אנשי המקצוע: אודי אראל, איתן גלזמן, אילן דרור (י"ר), עמוס נוימן, מיקי סרנה, ארמן פורטוגלי, גיורא קדר, עמוס רביב (חבר-כתב).

התת-ועדה דנה במצע שהכין עמוס רביב. בשנת התשס"ב היו ארבע ישיבות.

התת-ועדה למונחי תחבורה יבשתית

חבריה מן האקדמיה: אברהם יבין, קציעה כ"ץ; מקרב אנשי המקצוע: יעקב אבוטבול, גד בכרך, פנחס בן שאול, תומר גודוביץ', סימונה גולדנברג (י"ר), דורון יורעאלי, דן לינק, רפי מלצר, בנימין פרישר, ישעיהו רונן.

רשימת המונחים "תכנון תנועה, רמזור ומהירות" בתחום התחבורה הכבישית הובאה לאישור מליאת האקדמיה באדר ב' התש"ס ובמרחשוון התשס"א. המונחים פורסמו במאגר המונחים של האקדמיה.

פנחס בן שאול, סימונה גולדנברג (י"ר), קציעה כ"ץ, דן לינק ובנימין פרישר דנו בשנים התש"ס-התשס"א במונחי "תכן דרכים, צמתים ומחלפים" על פי מילון מונחי ההנחיות שהכין פרישר.

[חצרת חעורן: הרשימה אושרה במליאת האקדמיה רעא (כ' באדר ב' התשס"ג, 24 במארס 2003) ופורסמה במאגר המונחים].

התת-ועדה למונחי תחבורה אווירית

התת-ועדה סיימה את הדין במונחי התחבורה האווירית. מונחי "תפעול ושדות תעופה" אושרו במליאת האקדמיה באדר ב' התש"ס ובמרחשוון התשס"א.

התת-ועדה עתידה להתכנס כדי לרדן במיון המונחים ובסדר הפרקים של המילון. חבריה מן האקדמיה: יעקב בן-טולילה, אהרן דותן, קציעה כ"ץ; מקרב אנשי המקצוע: דוד אביר, אריה אלוף [ז"ל], גדעון אלרום (י"ר), אלי בן-ישראל, נעם הרטוך, יוסף עופר [ז"ל], חיים רוזנסקי.

הוועדה למונחי אריגה

הוועדה הוקמה בשנת התשנ"ט.

חבריה מן האקדמיה: אבנר טריינין, אורי מלמד (למן התשס"ב), שלמה נאה, מנחם קיסטר (עד התשס"ב); מקרב אנשי המקצוע (מתחום הטקסטיל והאמנויות הזעירות, מרשות העתיקות, מהאגף לאתנוגרפיה יהודית במוזאון ישראל, מאוניברסיטת בראילן ומתחום הוראת האריגה): אורה בארי, עליזה בגינסקי (יו"ר), עלייה בן-עמי, יורם ברייר, רבקה יוחה, ברכה יניב, ברכה סדובסקי ותמר שיק.

מזכירת הוועדה: צביה זמירי.

בשנת התשס"ה היו עשר ישיבות; בשנת התשס"א שש עשרה ישיבות; בשנת התשס"ב שמונה ישיבות.

הפרק הראשון "סיבים וחוטים, בדים ואריגים, טכניקות, נולים ומכשירים" נדון בוועד המשותף בכ' באב התשס"א ובא' במרחשוון התשס"ב ואושר במליאת האקדמיה בי"א בכסלו התשס"ב, 14 בינואר 2002. המונחים פורסמו במאגר המונחים.

הוועדה החלה לדון במונחי "טקסטילים בשימוש בארכאולוגיה" ובמונחי "רקמה, הידורים ותחרה".

[הערת העורך: המונחים אושרו במליאת האקדמיה רפג (י"ד באייר התשס"ה, 23 במאי 2005) ופורסמו במאגר המונחים.]

הוועדה לזואולוגיה

חבריה מן האקדמיה: יעקב זוסמן, דוד תלשיר, גד בן-עמי צרפתי; מקרב אנשי המקצוע: דני גולני, חנן דימנטמן (יו"ר משנת התש"ס), יוסף הלר, יהודה ורנר, דב פור.

מזכירת הוועדה: קרן דובנוב.

בשנת התש"ס היו שבע ישיבות; בשנת התשס"א תשע ישיבות; בשנת התשס"ב שש ישיבות.

בישיבותיה עסקה הוועדה בשני עניינים:

א. עריכת הרשימה של שמות הרכיכות (החלזונות והצדפות). הרשימה הושלמה ונמסרה לקוראים מחוץ לוועדה לעיון.

ב. המשך הדיון בשמות דגי הגרם.

בתכנית הוועדה להמשיך את הדיון בשמות דגי הגרם.

[הערת העורך: רשימת שמות הרכיכות אושרה במליאת האקדמיה רעג (ט"ו במרחשוון התשס"ד, 10 בנובמבר 2003) ופורסמה במאגר המונחים.]

הוועדה למונחי הספרנות

חברי הוועדה מן האקדמיה: אפרים חזן; עובדת המזכירות המדעית מלכה זמלי; מקרב אנשי המקצוע: אלחנן אדלר, מלאכי בית-אריה, יהונתן יואל (יו"ר), אורה נבנצל, ציון שורר; חברים מכותבים: רפאל ויזר (מן הספרייה הלאומית באוניברסיטה), תמר לייטר (ספרנית) וחבר האקדמיה אמציה פורת.

מזכירת הוועדה: רחל סליג.

הוועדה הוקמה בשנת התשנ"ד ושמה לה למטרה להכין מילון משלים למילון הספרנות שפורסם בשנת התשל"ו.

בשנים התש"ס-התשס"א דנה הוועדה במצע שהכינה תת-וועדה. בשנת התשס"ב נדונו שאלות שנתעוררו על הרשימה הכוללת, ובוזה תמה עבודת הוועדה. בשנת התש"ס היו שמונה ישיבות; בשנת התשס"א שש ישיבות; בשנת התשס"ב חמש ישיבות.

בישיבת המליאה רנה אושרו 11 מונחים מן הרשימה הכוללת של המונחים.

[הערת העורך: בישיבת המליאה רעג (ט"ו במרחשוון התשס"ד, 10 בנובמבר 2003) אושרה רשימת המונחים שהכינה הוועדה. הרשימה פורסמה במאגר המונחים.]

ועדות מינוח במכון התקנים

הוועדה למונחי האלקטרוניקה

הוועדה הוקמה בחורף התשנ"ח (דצמבר 1997), והיא מתכנסת במשרדי מכון התקנים הישראלי בתל-אביב.

הוועדה פועלת בשיתוף יחידת העריכה וההוצאה לאור שבאגף התקינה במכון התקנים הישראלי.

נציגת האקדמיה בוועדה: מלכה זמלי (עובדת המזכירות המדעית); שאר חברי הוועדה: יעקב בעל שם (יו"ר), אבי גבעון, אהרן גד, אמנון גפני, עזרא נוריאל, אלברט קלו, אורי שמעוני.

מוזמנים נוספים מקרב אנשי המקצוע: ראובן אורן, שרגא אירמאי, יגאל חמיש, חוסה סוסלי, סטפן פוקס.

רכות הוועדה: ציפי לוי, מנהלת יחידת העריכה וההוצאה לאור במכון התקנים הישראלי. בשנים התש"ס-התשס"ב התקיימו שלושים ושתיים ישיבות (ישיבות 22-54).

בשנים אלו דנה הוועדה במונחי "לחמה אלקטרונית", סיימה את עבודתה, והמונחים נשלחו לאנשי מקצוע לשם קבלת הערות. כן החלה הוועדה בעבודת עדכון המילון ל"מונחי קשר ואלקטרוניקה" (התש"ל). בסוף 2002, במקביל לעבודת העדכון הנ"ל, דנה הוועדה במונחי "שידורי רדיו" שהעבירה אליה למתן הערות האקדמיה ללשון העברית. כשיאושרו מונחים אלו הם יכללו במילון המעודכן.

הוועדה למונחי איכות הסביבה

הוועדה פועלת בשיתוף יחידת העריכה וההוצאה לאור באגף התקינה של מכון התקנים הישראלי.

חברי הוועדה מן האקדמיה: שרגא אירמאי (חבר-כתב), משה פלורנטיין, עובדת המזכירות המדעית מלכה זמלי; מקרב אנשי המקצוע: נצן איל, תמר בן ישעיה-שנקל, ארנה ברגרזון, רובי גלעד, מיכאל זיס, עזרא נוריאל, בלהה נחמן, בני פירסט, דורון פלדמן, ארזה צ'רצ'מן, ז'אן קוך, דוד שוגרמן; מחמנים נוספים: סטיליאן גלברג (המשרד לאיכות הסביבה), עדי מונצ'ו (בית הספר הארצי לכבאות), אילן סתר (השירות המטאורולוגי), שלמה קפואה.

רכות הוועדה: חסיה גדיאל.

בשנת התש"ס היו שתיים עשרה ישיבות; בשנת התשס"א אחת עשרה ישיבות; בשנת התשס"ב תשע ישיבות.

הוועדה סיימה לדון בנושא אטמוספירה ואקלים (פרק מתוך "מונחי הנדסה סביבתית"); כמו כן דנה הוועדה בפרקים האלה: מדיניות סביבתית, אגרואקולוגיה, פסולת, מים, קרינה, רעש ומונחים כלליים באיכות הסביבה (שנלקחו מרשימות מונחים שמפרסמים גופים מקצועיים באינטרנט).

מלבד זאת דנה הוועדה בפניות בענייני מינוח מגופים שונים, כגון כתב העת "נשיונל ג'אוגרפיק" בעברית, בית הספר הארצי לכבאות ועריית תל-אביב.

הוועדה למונחי טכנולוגיית המידע

הוועדה פועלת במכון התקנים כוועדת תקינה. נציגי האקדמיה בוועדה: מלכה זמלי ושוגא אירמאי (חבר-כתב). המונחים שהוועדה דנה בהם מובאים לאישור מוסדות האקדמיה.

יושב ראש הוועדה: אמנון שפירא. מרכזת הוועדה: רעיה בר-סימן-טוב.

הוועדה למונחי הסוציולוגיה (בשיתוף האגודה הסוציולוגית הישראלית)

חברי הוועדה מן האקדמיה: עוזי אורגן, משה אזר; מקרב אנשי המקצוע: לאה הגואל, רות כץ, סמי סמוחה, דבורה קלקין-פישמן (יו"ר), יהודית שובל, שמעון שור (עד התשס"ב).

מזכירת הוועדה בהתש"ס: מרים מיארה, מזכירת האגודה הסוציולוגית.

הוועדה הוקמה בשנת התשנ"ג. בשנת התש"ס היו שש ישיבות; בשנת התשס"א שבע ישיבות; בשנת התשס"ב שבע ישיבות.

נדרו מונחים בנושא המשפחה, הסוציולוגיה של הבריאות ואתניות. כן דנה הוועדה במונחים שהפנתה אליה המזכירות המדעית של האקדמיה, והציעה חלופות עבריות.

ג. פעולות המזכירות המדעית

1. מאגר המונחים הממוחשב

אורלי אלבק מופקדת על מאגר המונחים. עזרה לידה יפעת כהן. עוד סייעה בהתנדבות שירה פירש.

בשנת התש"ס הועמדה לרשות המזכירות המדעית תכנה חדשה לעדכון מאגר המונחים. מאז הוחל בפעולה רחבה של קליטת מילונים חדשים, הגהה מקיפה של מילונים שכבר נמצאים במאגר, עדכון מונחים וערכים קיימים, החלת החלטות האקדמיה על טבלת הערכים שבמאגר, בניית טבלת ערכים אנגליים ותיקון טעויות לפי הצורך.

בשנים האלה נקלטו מילונים רבים: הנדסה כימית (התשמ"ט); אנרגיה (התשנ"ב); פיזיקה מודרנית (התשנ"ג); כימיה אורגנית (התשנ"ב); טכנולוגיית המידע (16 פרקים, התשמ"ט-התשנ"ט); וזואולוגיה (התש"ס); צמחי ארץ ישראל - חלק א (התש"ס); סימני דפוס (התשס"א); תחבורה אווירית (התשס"א); הבנקאות ושוק ההון - חלק ב (התשס"ב); אריגה (התשס"ב).

בכל שנה נקלטו המילים בשימוש כללי במילון "שימוש כללי" של אותה שנה. בשנת התש"ס נקבעו מונחים אחדים מטעם ועד המינוח, והם הובאו במילון "מינוח (תש"ס)".

רוב המילונים ורשימות המונחים הללו – זה להם הפרסום הראשון והיחיד עד כה. פעולות שיטתיות לעדכון המאגר:

- נבנתה טבלת ערכים אנגליים בידי ענת שלי ממדור ההוצאה לאור.
- נקבע מחדש הרישום של ערכים מיוחדים בטבלת הערכים: ערך רגיל מורכב מתיבה יחידה. שמות צמחים ובעלי חיים וצירופים מיוחדים (כגון ארצות הברית, ים סוף, אד הוק, מודוס ויווני, א קפלה) נרשמים כערך אחד גם אם הם כוללים שתי תיבות או יותר.
- הוחלו החלטות האקדמיה בדקדוק ובמינוח על הערכים והמונחים שבמאגר.
- עודכן טור השורש של טבלת הערכים: נוספו שורשים חסרים; נקבעה שיטת הרישום בטור השורש לערכים מיוחדים: לשמות (פרטיים, מקומות, שמות צמחים ובעלי חיים, משפחות צמחים ובעלי חיים), לראשי תיבות ולקיצורים נרשם נטע. גם בערכים לועזיים נקבע שיירשם נטע, אך טרם נקבעה השיטה המדויקת.
- שונה הניתוח של שמות הקשורים למערכת הפועל (שם פעולה ובינוני) – מניתוח כפועל לניתוח כשם עצם.

– אוחדה שיטת כתיבת הערכים לצורות הפועל: צורות המקור שויכו לערך שהוא פועל בעבר נסתר. בכך אוחדו המונחים הבאים בצורת המקור (במילונים הישנים) עם הצורות הפועליות בזמן עבר (שבמילונים החדשים).

נוסף על העדכון השיטתי של המאגר נערך עדכון מזדמן: כל טעות המתגלה בזמן העבודה מתוקנת או נרשמת ברשימת שאלות לבידור בפורום רחב יותר. טעות הנובעת מתקלה בהגהת המילון מתוקנת במונח המקורי. טעות הנובעת משינוי החלטה מתוקנת בהערת עריכה, וזו מופיעה לצד המונח המקורי. כך נשמרים המונחים בדיוק כפי שנכתבו בזמנם. לעומת זאת טבלת הערכים מעודכנת לפי החלטות האקדמיה האחרונות, ואין שומרים את הערכים הקודמים.

כמו כן הוגהו הגהה שיטתית מילוני האקדמיה מן המילונים האחרונים עד שנת התשמ"ה. הטעויות שנמצאו תוקנו או נרשמו ברשימת שאלות לבידור.

מאגר המונחים באתר באינטרנט

בתמוז התשס"א העמידה האקדמיה לרשות הציבור את מאגר המונחים באתר באינטרנט. האתר מציע מגוון של אפשרויות חיפוש לפי ערך, תיבה, שורש, תיבה אנגלית ותיבה לטינית ואף הצגת מילון שלם. יש באתר גם טופס משוב לתגובות הציבור. הגרסה המוצגת באתר מתחלפת לעתים מזומנות (אחת לחודשיים בערך) בגרסה מעודכנת. בסיוון התשס"ב הוצג המאגר במליאה. בהוצאה הודגמו אפשרויות החיפוש ובעיות שעולות מתוך המאגר.

2. פרסומי המזכירות המדעית

כללי הפיסוק והכתיב חסר הניקוד – הוכנה מהדורה חדשה של כללי הפיסוק ושל כללי הכתיב חסר הניקוד. לצורך המהדורה הזאת נערכו מחדש המבוא והמפתח של כללי הכתיב חסר הניקוד. החוברת יצאה לאור בטבת התשס"ב. את המהדורה ערכה רוגית גדיש.

כללי נטיית השם – הוכנה מהדורה חדשה ומעודכנת של כללי נטיית השם, הבאה להחליף את הפרסומים הקודמים של הכללים ושל התיקונים וההשלמות להם. למהדורה

נספח מפתח מילים. החוברת יצאה לאור בשנת התשס"ב. את המהדורה ערכו רונית גדיש ועינת גונן.

אקדם, ידיעון האקדמיה ללשון העברית – בשנים התש"ס-התשס"א ערכה את הידיעון עינת גונן (גיליונות 15-18); משנת התשס"ב (גיליונות 19-21) עורכת "אקדם" היא טלי בן-יהודה. עובדי המזכירות המדעית כתבו דיווחים לגיליונות השונים.

למד לשונך – העורכת רחל סליג. יצאו דפים 31-44 בתוך הידיעון "אקדם".
רשימות מונחים – בשנת התש"ס יצאה לאור חוברת ובה שמות בזואולוגיה (השלמות ותיקונים לרשימת הזוחלים; השלמות ותיקונים לרשימת דגי המים המתוקים; שמות של דגי הסחוס) ושמות צמחי ארץ ישראל – חלק א.

זיכרונות האקדמיה מד-מה-מו (התשנ"ז-התשנ"ח-התשנ"ט) – הכרך בעריכת ברק דן יצא לאור בשנת התשס"א.

3. אתר האקדמיה באינטרנט – מהדורה חדשה

לאחר כארבע שנים שאתר האקדמיה פעל באינטרנט (משנת התשנ"ח) הוחלט לחדש את פניו בשנת התשס"א. האתר במתכונתו החדשה מאפשר קליטת טקסט עברי מנוקד, ועדכונו השוטף אינו דורש ידע מקצועי בתכנות. לאתר ניתן עיצוב גרפי חדש, ובעיקר נוסף בו מידע רב. במהלך השנים עודכן המידע מדי פעם בפעם. המרת הדפים ל-html הופקדה בידי המזכירה האמרכלית ואחר כך בידי עובדת מן ההוצאה לאור.

4. השירות לציבור

מזכירה מדעית משיבה מדי יום ביזמו על שאלות בטלפון משעה 11:00 עד 14:00, ובעיקר קרן דובנוב ומלכה זמלי. בפונים עורכי לשון, מתרגמים, פקידים ממשלה, פרסומאים, מורים, סטודנטים ותלמידים ואזרחים מן השורה; השאלות נוגעות לכל תחומי הלשון, ובפרט לקביעות האקדמיה בכתיב ובתעתיק, בדקדוק ובמינוח. מכתבים רבים מתקבלים מהארץ ומחוצה לה – בדואר, בפקס ובדואר האלקטרוני. המזכירים המדעיים משיבים על השאלות. המשיבים נעזרים בספרי היעץ והמחקר הלשוני וגם בבלשנים, מהם חברי האקדמיה ועובדיה.

5. הרצאות

עובדי המזכירות המדעית הרצו על נושאים הקשורים בעבודת האקדמיה בקונגרס העולמי למדעי היהדות, בכינוסים ובימי עיון באוניברסיטאות ובמכללות.

6. הקשר עם כלי התקשורת

המזכירות המדעית עומדת בקשר רצוף עם יועצי הלשון ברדיו ובטלוויזיה, ובראשם רות אלמגור-רמון – יועצת הלשון של רשות השידור. החלטות האקדמיה מובאות לידיעת יועצי הלשון, והם משתדלים להחילן ולהנחילן באמצעי התקשורת; היועצים מפנים אל המזכירות המדעית שאלות, ומקצתן נידונות בוועדות המתאימות.

עובדי המזכירות המדעית ואף עובדי אקדמיה אחרים מתראיינים מדי פעם בפעם באמצעי התקשורת הכתובים והאלקטרוניים בענייני האקדמיה.

7. ועדת מסורת (ועדת פנים של המזכירות המדעית)

מטרת הוועדה לגבש תשובות שקולות ואחידות בשאלות לשון שונות, ובעיקר בשאלות ניסוח וסגנון שוועדת הדקדוק אינה דנה בהן.

משתתפים בוועדה עובדי המזכירות המדעית, רות אלמגור-רמון ומרדכי מישור. מכותבים: אסתר גולדנברג וחיים א' כהן. מרכזת את הוועדה רחל סליג. בשנת התש"ס היו שתי ישיבות; בשנת התשס"א ארבע ישיבות; בשנת התשס"ב הייתה ישיבה אחת.

דוגמאות להמלצות הוועדה: כשרה הברכה צהריים טובים (ולא צהריים טוב); לציון תכלית עדיפה המילה כדי (מעל מנת); בצד לשים דגש ב- אפשר לומר לשים דגש על; עדיף לומר החל ב- (ואין הכרח באיבר הסיום וכלה ב-), אך אפשר לומר גם החל מ-; סירב לפקודה (ולא סירב פקודה).

8. עובדי המזכירות המדעית

אורלי אלבק, רונית גדיש (המזכירה המדעית), עינת גונן (עד התשס"ב), קרן דובנוב, ברק דן, צביה זמירי, מלכה זמלי, רחל סליג. עובדים נוספים: רבקה שמש (מרכזת ועדת הבנקאות ושוק ההון), יפעת כהן (סיוע בהגהות וקליטת מילונים במאגר המונחים).

לשכת חיפה והוועדה למינוח טכנולוגי

בראשית שנת התשס"א (2000) הוחלט על ארגון מחדש של הוועדה למינוח טכנולוגי ועל רענון סדרי עבודתה.

באדר התשס"א, מארס 2001, החלה לעבוד בלשכה צילה טוביאנה. עיקר זמנה ומרצה הופנה להתקנת מילוני הוועדה המרכזית למונחי טכנולוגיה שאושרו במליאה בעבר לקראת פרסומם במאגר המונחים של האקדמיה: הנדסה כימית (התשמ"ט); אנרגייה (התשנ"ב); כימיה אורגנית (התשנ"ב); פיזיקה מודרנית (התשנ"ג).

התקנת המונחים כללה ניקוד, פירוק לערכים, בירורים שונים עם פרופ' שרגא אירמאי. מוינו המונחים ממילון "אונסקו" לצורך אישורם מחדש במליאת האקדמיה, והוחל בהכנה לדפוס של הנומנקלטורה בכימיה האורגנית.

הוועדה המרכזית למונחי הטכנולוגיה בהרכבה החדש התכנסה לישיבה אחת ביום כ"ט באדר התשס"ב, 13 במארס 2002. השתתפו בה מטעם האקדמיה עוזי אורנן, אילן אלדר ואורי שמעוני; מן הטכניון: דוד דורבן, דוד מלאך, מוטי פרנק, הלל פרת, הלל רובין, יהודית רוזנהיז, דן שכטמן, שרלוט שפירא; שמשון הופמן (צה"ל); מזכירת הלשכה צילה טוביאנה.

ניתן ייעוץ לשוני בכתב ובעל פה לכל הפונים אל הלשכה: סגל הטכניון, צה"ל ומשרד הביטחון, מוסדות ציבור, מרכזי הוראה, מתרגמים, מו"לים ויחידים.

[הערת העורך: לשכת חיפה נסגרה באדר התשס"ג, מארס 2003, עקב החלטת הטכניון להפסיק את חלקו במימון שכרה של מזכירת הלשכה. בעקבות זאת הופסקה פעילותה של הוועדה למינוח טכנולוגי.]

דוח מפעל המילון ההיסטורי ללשון העברית

א. מדור הספרות העתיקה וספרות ימי הביניים

1. מגילות מדבר יהודה
עובדו מעט המקורות האפיגרפיים שפורסמו בעת האחרונה, כגון שטר מכירה מקומראן והכתובות מצוער.

2. ספרות התלמוד והמדרש
החיבורים בסוג זה הכלולים ב"ספר המקורות" רובם ככולם עובדו עיבוד מלא, ובהם מדרש במדבר רבה (א-ד) ומדרשים קצרים אחרים (סדר דגלים, סדר אליהו זוטא). חלק מעבודת המדור הוקדש לבדיקת המאגר לקראת פרסומו בתקליטור ולהגהה נוספת של נוסח התלמוד הירושלמי לקראת הוצאתו בדפוס.

2.1 חילופי נוסח
נמשך העיבוד של קטעי הירושלמי מן הגניזה (בשיתוף פרופ' י' זוסמן).

3. ספרות הפיוט
נמשכה התקנת הטקסטים הנדפסים מעת לעת בכתבי העת ובקובצי פיוטים, כגון פרסומיהם של נחמיה אלוני ויוסף טובי "שירים גנוזים". הושלם רישום הערכים לקטעי פיוט בפירוט. כתיבת הערכים לפיוטים האחרים שהתקנתם נסתיימה נמשכת ונמצאת בשלבים שונים של עיבוד: חלק מן החומר מוכן לקונקורדנציה, רוב החומר כבר עבר רישום ערכים ראשון.

4. ספרות הקראים
הושלם העיבוד של הטקסטים שהיו בהתקנה (פירוש לתהלים, תרגום יעקב בן שמעון לספר הישר לישועה בן יהודה שבאוסף פירקוביץ, המשלים פרק שלם החסר במסירת היסוד). מגילת פירוש ליחזקאל ולתרי עשר שפרסם דה-לאנז' בספרו "טקסטים יהודיים-יווניים מן הגניזה" הותקנה במסגרת זו בשל קרבתה הסגנונית לספרות הקראים אף שהחיבור עצמו אינו קראי.

5. ספרות הגאונים
הוחל ברישום ערכים לחיבורי הגאונים שהסתיימה התקנתם (שאלות דרב אחאי, ספר השטרות לרב האי גאון, הלכות דרב אבא ועוד). חלק גדול מספרות הגאונים (ספר פתרון תורה, תשובות הגאונים ועוד) עדיין בשלבי התקנה או הגהה. נמשך העיבוד של איגרות הגאונים שפרסם מ' גיל ויצירות אחרות מתקופה זו.

6. ספרות המסורה והדקדוק
הסתיימו התקנתם והגהתם של כל חיבורי ספרות המסורה והדקדוק, פרט למחברת מנחם, והם מוכנים לרישום ערכים; בכלל זה קונטרסי המסורה למחברים עלומי-שם והחיבורים הקראיים "עדת דבורים" ו"מאור עין".

7. עבודות "תשתית"

כל הערכים הותאמו לתקן של ימינו, על פי החלטות האקדמיה. השורשים חולקו להוראותיהם – תחילה לפי הערכים שהיו במאגר עד התשנ"ז, ובשלב שני על פי כלל הערכים במאגר. העבודה רבת היקף ומסתעפת לתחומים שונים; ובעקבותיה נעשים תיקונים בקורפוס ובגיתוחו. העבודה נעשית בקובץ מיוחד שעתידי להשתלב במאגר. עד סוף התשס"ב עובדו במדור לספרות עתיקה כשמונה מיליון תיבות, מהן כחמישה מיליון וחצי מילים הן בעלות ערכים.

נמשכת העבודה בריכוז הביבליוגרפיה ובעיבוד אוצר המילים ממוצא יווני ורומי. הוכנו התכניות להקלדת הכרטסות שהצטברו במשך השנים במפעל המילון; בשלב הראשון – כרטסת הערות והשלמות למילון. לקראת כתיבת הערכים לספרות התקופה העתיקה נעשה ניסיון לעבד עיבוד לקסיקוגרפי את הערך "תרמיל" ואת השורש אב"ב.

8. פרסום המאגר

שלושה מפעלים הושלמו והוצגו בקונגרס השלושה עשר למדעי היהדות (קיץ התשס"א):

א. תקליטור במתכונת של "מאגרים א" (התשנ"ח) ובו כל החיבורים עד המחצית הראשונה של המאה הי"א הרשומים ב"ספר המקורות" שהסתיים עיבודם. הקורפוס כולל למעלה משבעה מיליון תיבות (לעומת 1,750,000 תיבות ב"מאגרים א") וכ-53,000 ערכים. הפרסום כולל גם את כל ההוראות לרישום הערך, היכולות לסייע לציבור המשתמשים.

ב. הוצאה מודפסת של התלמוד הירושלמי על פי כ"י ליידין. לצורך זה הוגה הטקסט מחדש, נקראו כ"י רומי וקטעי הגניזה ונסרקה ספרות המחקר. ד"ר בנימין אליצור ניצח על מלאכת ההכנה וההדפסה וכתב הקדמה למהדורה. פרופ' י' זוסמן כתב מבוא נרחב. ג. יצא לאור "ספר המקורות" לספרות צפון אפריקה לתקופה החדשה – משנת 1391 ואילך.

9. עובדי המדור

מרדכי מישור (מרכז המדור), בנימין אליצור, איילת בצלאל (מאמצע התש"ס), אהרן ברבריאן, אהרן גליק, גבריאל דיכטר, יהודית הופקינס, אפרים הלבני, קורדליה הסטרמן, אליקים וייסברג, ירון לישע, בנימין לפלר, צ'רלס מיהאן (עד פרישתו לגמלאות באמצע התש"ס), אורי מלמד, יחיאל קארה (מרכז ספרות הגאונים), שפרה שנול, אמנון שפירא, סמדר שרגא-מגן (התשס"א – אמצע התשס"ב); עובדי החטיבה לספרות צפון אפריקה: אליהו ארעזי ויוסף בן-יקיר (עד סוף שנת 2000).

ב. מדור הספרות העברית החדשה

1. מאגר הקונקורדנציות המילוניות

הותקנו קונקורדנציות מילוניות לחיבורים האלה:

שני חלקי "ראשית לימודים" מאת ברוך לינדא (1788 ו-1810), "תולדות בני האדם"

מאת מרדכי אהרן גינצבורג (1835), "אהבת ציון" מאת אברהם מאפו (1853), חיבורי הפרוזה מאת חיים נחמן ביאליק (41 חיבורים מן השנים 1891–1933; העבודה על רוב החיבורים בקבוצה זו החלה בשנת התשנ"ט). סך כל התיבות בחיבורים אלה – כ־440,000.

מאגר הקונקורדנציות של המדור מנה בסוף התשס"ב 200 חיבורים, ובהם כ־2,926,000 תיבות שנרשמו להן ערכים.

הוחל בהתקנת קונקורדנציות לחיבורים האלה:

"קריית ספר" מאת מרדכי אהרן גינצבורג (1835), "שומר הבריאות" מאת ישראל פרנקל (1890), "אמת מארץ ישראל" מאת יהודה גרזובסקי-גור (שלושה מאמרים מן השנים 1897–1898), "סיפור פשוט" מאת שמואל יוסף עגנון (1935). סך כל התיבות שנועדו לרישום ערכים בחיבורים אלה – כ־212,800.

2. מאגר הטקסטים

בשנים התש"ס–התשס"ב נעשתה עבודה רבה מאוד במאגר הטקסטים המכיל את החיבורים שטרם הותקנה להם קונקורדנצייה: חיבורים רבים שכבר הוזנו למאגר הוגהו הגהה ראשונה או הגהה נוספת; תיקונים רבים הוזנו למאגר בעקבות הגהות אלה ובעקבות הגהות קודמות; חיבורים אחרים הותקנו, הוזנו למאגר, הוגהו ותוקנו.

בחיבורים שנוספו למאגר הטקסטים נציין במיוחד את החיבורים האלה:

"מורה נבוכי הזמן" מאת נחמן קרוכמל (1851), הקדמתו של יום טוב ליפמן צונץ ל"מורה נבוכי הזמן" (1851), "אביעזר" מאת מרדכי אהרן גינצבורג (1863), כל סיפוריו של יצחק שמי (מן השנים 1907–1937), תשעה עשר סיפורים מאת גרשם שופמן (מן השנים 1902–1914), שנים עשר סיפורים מאת שמואל יוסף עגנון (מן השנים 1943–1952; כונסו בכרך "עד הנה", התשי"ב).

מאגר הטקסטים של המדור מנה בסוף התשס"ב 358 חיבורים, ובהם כ־5,795,900 תיבות שנועדו לרישום ערכים.

3. עבודות אחרות

א. התחלת בדיקה מקפת לכרטיסי היצירה של החיבורים שבמאגרי המדור בכוונה לאחד את התקנתם.

ב. הכשרת יד אליעזר בן-יהודה לקראת ביקורם של נשיא המדינה ושל שר המדע, התרבות והספורט באקדמיה בכ"ו בכסלו התשס"ב (11 בדצמבר 2001).

ג. הכנות להוצאת מהדורה מוערת לשלושה פרקים מן הרומן "בישוב של יער" מאת חיים הזו.

4. עובדי המדור

דורון רובינשטיין (מרכז המדור מאמצע התש"ס), ראובן מירקין (מרכז המדור עד פרישתו לגמלאות באמצע התש"ס), בתיה בזק (מאמצע התשס"א), דלית ברמן (מסוף התש"ס עד אמצע התשס"ב), יהל חן (אינה עובדת מדעית; מאמצע התשס"א), דורית לרר (שישה חודשים בשנת התש"ס, ולאחר מכן – מתחילת התשס"ב), חן מילר (עד אמצע התשס"א), ברכה פישלר, דורית קדרי.

דוח מדור המחשוב ומדור ההוצאה לאור

א. מדור המחשוב

מדור המחשוב משרת את כל מדורי האקדמיה הקשורים לרשת המחשבים באקדמיה: מפעל המילון ההיסטורי, המזכירות המדעית, ההוצאה לאור, הספרייה, הנהלת החשבונות, מערכת כוח אדם ואמרכלות. המדור עוסק בתחזוקה שוטפת של החמרה והתכנות, ברכישת תחנות ותכנות חדשות ובפיתוח תכנות ייחודיות לצורכי האקדמיה. בתקופה זו נוסף לתפקידי המדור פיתוח ותחזוקה של אתרי האינטרנט (ראה להלן).

1. רשת התקשורת

שעות רבות הקדיש המדור לתחזוקת רשת התקשורת ותחנות העבודה. לכל עובד מחשב אישי המחובר לרשת, וכך מתאפשרת העברת קבצים מעובד לעובד. השימוש באינטרנט וכדואר האלקטרוני הגביר את הצורך בטיפול בבעיות וירוסים ובגיבוי שוטף של הנתונים.

השרתים באקדמיה עודם ישנים, וכן רבים מהמחשבים, מה שמביא לריבוי תקלות. התכנות החדשות צורכות יותר משאבים, והציוד המיושן גורם לבעיות בהתקנות ובשימוש השוטף. בשל בעיות התקציב תהליך השדרוג אטי.

2. תכנות

המדור עוסק בפיתוח תכנות ייחודיות לשימוש המילון ההיסטורי. לקראת הקונגרס העולמי למדעי היהדות (קיץ התשס"א) הוכן מאגר הספרות העתיקה כולו, והוצא התקליטור "מאגרים" – גרסה מורחבת של התקליטור "מאגרים א". גם לאחר צאתו נוספו לו תיקונים ונוצר מאגר חדש ומעודכן.

קובצו כל הטקסטים הנמצאים בשלבים שונים של התקנה, והתקבל מאגר טקסטים בר-אחזור המשמש כלי חשוב לרישום ערכים, לבדיקות שונות ולמעקב.

בעזרת תכנות מיוחדות שפיתח המדור הסתיימה פעולת שיוך השורשים על משמעויותיהם לערכים במאגר, נקלט חלק גדול מכרטסת ה"כלבו", והנתונים שולבו בתכנה החדשה של המילון. תכנות אחרות הנמצאות בשלבי פיתוח יאפשרו קליטת קובצי לוואי נוספים – כרטסת הניקודים, הביבליוגרפיה וערכים ביונית.

הוחל ביישום תכנית חדשה לקליטת ספר המקורות לספרות ימי הביניים. הנתונים שהוקלדו בשיטה הישנה הוסבו ושולבו במערכת החדשה.

גם במדור הספרות החדשה תוקנו ערכים וטקסטים, והוקמו שני מאגרים חדשים: מאגר טקסטים עם ערכים ומאגר טקסטים שטרים נקבעו להם ערכים.

המדור התחיל בפיתוח תכנה מתקדמת לצורכי המילון ההיסטורי. התכנה החדשה תאפשר קליטה של טקסטים חדשים, כתיבת ערכים, אחזור ותיקונים, והיא עתידה להחליף הן את התכנות הישנות המבוססות על "דוס" הן את התכנה בתקליטור "מאגרים". הוחל בהסבת מאגר הנתונים של הספרות העתיקה למבנה נתונים מתקדם.

מאמץ מיוחד הושקע שלא לפגוע בעבודה השוטפת של קליטת טקסטים חדשים, רישום ערכים ועדכונים.

בעבור המזכירות המדעית פותחה תכנה המאפשרת לעובדיה לתקן את מאגר המונחים באופן שוטף, לקלוט מילונים חדשים ולשייך ערכים למונחים.

3. אתרים באינטרנט

לאקדמיה שני אתרים באינטרנט. באחד (hebrew-academy.huji.ac.il) מידע על הנעשה באקדמיה. אתר זה עוצב מחדש, והמזכירות המדעית אחראית על עדכנו מפעם לפעם; באתר השני (hebrew-terms.huji.ac.il) מאגר המונחים של האקדמיה. לשם כך נבנה המאגר מחדש והותאם להצגה באינטרנט. בזכות התכנה המאפשרת לעובדי המזכירות המדעית לתקן את מאגר המונחים ולעדכנו באופן שוטף יש בידי הציבור בכל חודשיים בערך מאגר מעודכן. באתר יש מקום למשוב מן הציבור, ובידי המזכירות המדעית תכנה לטיפול במשוב.

4. עובדי המדור

ציון בושריה (מרכז המדור עד פרישתו לגמלאות בתמוז התשס"ב), אביטל כ"ץ (מרכזת המדור למן אב התשס"ב), שולמית זינגר (למן התשס"ב), איתן פפאו, רחל רוזנברג.

ב. מדור ההוצאה לאור

בשנים התש"ס-התשס"ב יצאו לאור הפרסומים האלה:

1. פרסומים קבועים

- לשוננו – כרכים סב-סד
- לשוננו לעם – כרכים נ (מחוברת ב) – נג (עד חוברת ג)
- אקדם – גיליונות 15-21, למד לשונך – דפים 31-44 (כלולים באקדם)
- זיכרונות האקדמיה – כרכים מד-מו (לשנים התשנ"ז-התשנ"ט)

2. פרסומים אחרים

- בסדרה "אסופות ומבואות בלשון": כרך ה – העברית בראי הסמנטיקה, גד בן-עמי צרפתי
- בסדרה "מקורות ומחקרים": המסורה הבבלית לתורה עקרונותיה ודרכיה, יוסף עופר (בשיתוף הוצאת הספרים ע"ש י"ל מאגנס)
- חוברת מיוחדת: כללי הפיסוק וכללי הכתיב חסר הניקוד

3. עובדי המדור

ציון בושריה (מרכז המדור עד פרישתו לגמלאות בתמוז התשס"ב), ליזה מוהר (מרכזת המדור מאב התשס"ב), עירית בריס, אורית ספרברג, סול כהן, ענת שלי (מאדר התשס"א).

דוח המכון ע"ש ד"ר אהרן מ' מזי"א לתולדות תחיית הלשון העברית

1. קשר בין האקדמיה ללשון העברית ובין הציבור הרחב
א. הרצאות לקהל הרחב: בשנת התש"ס היו שתיים עשרה הרצאות והשתתפו בהן כ-660 איש; בשנת התשס"א היו ארבע עשרה הרצאות והשתתפו בהן כ-970 איש; בשנת התשס"ב היו שש עשרה הרצאות והשתתפו בהן כ-970 איש. ההרצאות עסקו בתחומים רבים, ובהם מילונים ומילונאות, שאלות בתרגום לעברית משפות העולם והיבטים בתחביר של העברית החדשה.

ב. פעולת המכון התפרסמה בתכניות הרדיו "רגע של עברית" (רשת ב), "באופן מילולי" (גלי צה"ל), "ספרים, רבותי ספרים" (רשת ב), "טל-רדיו" (רשת א); ובשידורי הטלוויזיה "הגיע זמן לשון" (ערוץ 1), "מילה זו מילה" (ערוץ 2), "בחדר של חני" (ערוץ 1).

ג. על הנעשה במכון נכתב בכמה עיתונים, ובהם הארץ, ידיעות אחרונות, מעריב, גלובס, ירושלים, כל העיר, כל הזמן, הד החינוך, הדואר, הערוץ החינוכי, ילקוט החינוך, עברית עכשיו באמריקה, רפואון, שיעור חופשי, שער למתחיל, חוזר מנכ"ל.

ד. הופק משחק של רביעיות קלפים "בשביל המילים", ובו חידושי לשון של האקדמיה ללשון העברית. המשחק נמכר באלפים.

ה. הוכנה חוברת מידע ותרגילים לתלמידי אולפנים המבקרים במכון.

ו. המכון הוכר במשרד החינוך מוסד לגמול השתלמות, ויועברו בו השתלמויות למורים.

ז. בהתשס"א הרצתה מרכזת המכון בסדנה להוראה אקדמית של הלשון העברית על "העברית בעיתונים מתקופת התחייה".

ח. בהתשס"א נערך סיור ערב בעקבות מחיי השפה העברית לכ-130 מורים מן הקרן הקיימת לישראל; בהתשס"ב נערך כינוס למורים ללשון "עברית – לא חבל על הזמן?!" בהשתתפות 100 מורים מרחבי הארץ.

ט. ימי עיון: בתכניות ימי העיון הוצעו לקהל שני סיורים בעקבות מחיי השפה העברית, תכנית של שקופיות על תופעות לשון הגלמדות בסיור בירושלים והרצאות על תולדות תחיית השפה העברית בעזרת קטעי סרטים, שירים ומשחקים.

בשנת התש"ס היו 185 ימי עיון והשתתפו בהם כ-3680 איש; בשנת התשס"א היו 190 ימי עיון והשתתפו בהם כ-3960 איש; בשנת התשס"ב היו 163 ימי עיון והשתתפו בהם כ-3840 איש. במשתתפים היו תלמידים מבתי ספר וסטודנטים, תלמידי אולפנים, חיילים ועובדי מדינה.

2. מחקר לשון התחייה ותקופתה

א. הוכן לקט ממדור "לשונונו לעם", שהתפרסם בעיתון "הארץ" בשנים 1932-1948. הלקט יתפרסם בספר לזכר יהודה גור ויצא לאור בסיוע קרן האפוטרופוס הכללי שהעניקה לשם כך 60,000 ש"ח. התרומה הוענקה למכון מזי"א בסיוע נכדיו של יהודה גור, הגב' רות הורס ופרופ' דוד סמואל. לספר נכתבו גם מונוגרפיה על יהודה גור (סמדר ברק) ונערכה רשימה ביבליוגרפית של כל כתביו (כ-200 פריטים).

ב. נאספו פרטים על אנשים ועל ארגונים הנזכרים בתעודות השמורות בארכיון ועד הלשון (1908-1935), במוסדות ובארכיונים שונים, ובהם הארכיון הציוני, ארכיון החינוך, גנזך המדינה, יד ושם, מכון גנזים, חברה קדישא, משרד הפנים. כיום רשומות במאגר הממוחשב של המכון כ-600 ביוגרפיות על העושים במלאכת תחיית העברית בארץ ובתפוצות.

ג. עודכנה הביבליוגרפיה הממוחשבת של המאמרים, של הספרים ושל התעודות בנושא תחיית הדיבור העברי, והיא כוללת כ-4000 פריטים. מוינו וקוטלגו ספריו של הד"ר מזי"א, השמורים במחסן המכון. בספריית המכון נעזרו כ-300 תלמידים וחוקרים.

ד. פורסמו מאמרים המבוססים על מחקרים במכון: סמדר ברק – "עוד על שמוחיה של החמנית", לשוננו לעם ג, ב; "לתולדות שמו של הטכניון", לשוננו לעם נא-נב, א; "אנתרקס", לשוננו לעם נא-נב, ג; "איך לומר זה בעברית", עת-מול, טבת תשס"ב.

3. עובדי המכון

סמדר ברק (מרכזת המכון), שרית גורמס, אבי לויטן (התשס"א), גרשון לנצברג (למן התשס"א), איריס מאירי-שניר (התש"ס-התשס"א), סיגל נתן, אילן עזרא (למן התשס"א).

הצעות תקציב

הצעת התקציב לשנת 2000

הכנסות

	א. הכנסות עצמיות	
880,685	1. שירותי ייעוץ לשוניים	
95,000	2. מכירת פרסומי האקדמיה (ספרים)	
50,000	3. מכירת פרסומי האקדמיה (תקליטור)	
185,000	4. הוצאה לאור	
165,000	5. חברת גוש (הפעלת מכון מזי"א)	
45,000	6. ימי עיון	
6,000	7. שונות (כולל תגמולי מילואים)	
8,000	8. מימון	
1,434,685	סך כל ההכנסות העצמיות	
	ב. הקצבות ציבוריות	
7,193,000	1. משרד התרבות, המדע והספורט	
50,000	2. משרד התחבורה	
7,243,000	סך כל ההקצבות הציבוריות	
<u>8,677,685</u>	סך כל ההכנסות ש"ח	

הוצאות

	א. כוח אדם (משכורות)	
2,914,245	1. מפעל המילון ההיסטורי	
359,767	2. התפתחות הדיבור העברי (מכון מזי"א)	
1,971,158	3. המזכירות המדעית וההוצאה לאור	
1,341,959	4. מדור המחשוב	
755,284	5. המזכירות האמרכלית	
7,587	6. גמלאים	
7,350,000	סך כל כוח האדם (משכורות)	

ב. עבודה מדעית

65,000	1. כתבי עת (לשוננו ולשוננו לעם)
	2. הוצאה לאור (מקורות ומחקרים, זיכרונות, אקדם, למד לשונך ועוד)
135,000	3. ישיבות מוסדות האקדמיה
53,000	4. הספרייה ותשתיתה
31,500	5. מפעל המילון ההיסטורי ומדור המחשוב
	א. קונקורדנציות מונחים, אחזור מידע של טקסטים מדעיים, הוצאת תקליטור ועוד
195,000	ב. ציוד, תכנות, עבודות מחשב והקמת רשת תקשורת
105,685	ג. ארכיון צילומי כתבי היד
22,500	סך כל מפעל המילון ההיסטורי ומדור המחשוב
323,185	

סך כל המזכירות המדעית 607,685

ג. אמרכלות

38,779	1. ביטוח שנתי של האקדמיה
42,979	2. הכנת משכורות במל"מ
50,619	3. ביקורת חשבונות וייעוץ משפטי
88,928	4. טלפון
45,455	5. דואר
47,406	6. נסיעות וחנייה
52,549	7. ציוד משרדי
8,001	8. חשמל
9,631	9. מים ומסי עירייה
7,358	10. דלק
162,594	11. תחזוקה, שמירה ובדק בית
102,480	12. כוח אדם זמני
21,270	13. הודעות בעיתונות
41,951	14. מימון ושונות

סך כל האמרכלות 720,000

סך כל ההוצאות 8,677,685 ש"ח

הצעת התקציב לשנת 2001

הכנסות

	א. הכנסות עצמיות	
	1. שירותי ייעוץ לשוניים	887,000
	2. מכירת פרסומי האקדמיה (ספרים)	65,000
	3. מכירת פרסומי האקדמיה (תקליטור)	25,000
	4. הוצאה לאור	150,000
	5. חברת גוש (הפעלת מכון מז"א)	159,360
	6. ימי עיון	40,000
	7. שונות (כולל תגמולי מילואים)	15,000
	8. ריבית	3,000
1,334,360	סך כל ההכנסות העצמיות	
	ב. הקצבות ציבוריות	
7,299,000	1. משרד התרבות, המדע והספורט	
<u>8,643,360</u> ש"ח	סך כל ההכנסות	

הוצאות

	א. כוח אדם (משכורות)	
2,975,034	1. מפעל המילון ההיסטורי	
298,509	2. התפתחות הלשון העברית (מכון מז"א)	
1,776,242	3. המזכירות המדעית וההוצאה לאור	
1,595,165	4. מדור המחשוב	
798,995	5. מזכירות אמרכלית	
7,805	6. גמלאים	
7,451,750	סך כל כוח האדם (משכורות):	
	ב. עבודה מדעית	
65,000	1. כתבי עת (לשוננו ולשונו לעם)	
	2. הוצאה לאור (מקורות ומחקרים,	
140,000	זיכרונות, אקדם, למד לשונך ועוד)	
42,000	3. ישיבות מוסדות האקדמיה	
20,000	4. הספרייה וחשתיתה	

	5. מפעל המילון ההיסטורי ומדור המחשוב	
	א. קונקורדנציות מונחים, אחזור מידע של	
126,610	טקסטים מדעיים, הוצאת תקליטור ועוד	
	ב. ציוד, תכנות, עבודות מחשב, שדרוג החמרה	
90,000	והרשת	
20,000	ג. ארכיון צילומי כתבי היד	
236,610	סך כל מפעל המילון ההיסטורי ומדור המחשוב	
503,610	סך כל המזכירות המדעית	
	ג. אמרכלות	
40,000	1. ביטוח שנתי של האקדמיה	
43,000	2. הכנת משכורות במל"מ	
51,000	3. ביקורת חשבונות וייעוץ משפטי	
70,000	4. טלפון	
46,000	5. דואר	
48,000	6. נסיעות וחנייה	
55,000	7. ציוד משרדי	
9,500	8. חשמל	
15,000	9. מים ומסי עירייה	
13,500	10. דלק	
120,000	11. תחזוקה, שמירה ובדק בית	
110,000	12. כוח אדם זמני	
22,000	13. הודעות בעיתונות	
45,000	14. מימון ושונות	
688,000	סך כל האמרכלות	
8,643,360 ש"ח	סך כל ההוצאות	

הצעת התקציב לשנת 2002

הכנסות

	א. הכנסות עצמיות	
940,570	1. שירותי ייעוץ לשוניים	
180,803	2. אגודת שוחרי האקדמיה	
98,000	3. חברת גוש (הפעלת מכון מז"א)	
	ב. הכנסות מותנות	
104,000	1. מכירת פרסומי האקדמיה (ספרים)	
40,000	2. מכירת פרסומי האקדמיה (תקליטור)	
145,000	3. הוצאה לאור	
50,000	4. ימי עיון	
25,000	5. שונות (כולל תגמולי מילואים)	
1,583,373	סך כל ההכנסות העצמיות	
	ב. הקצבות ציבוריות	
6,982,000	1. משרד התרבות, המדע והספורט	
<u>8,565,373 ש"ח</u>	סך כל ההכנסות	

הוצאות

	א. כוח אדם (משכורות)	
2,945,519	1. מפעל המילון ההיסטורי	
297,434	2. התפתחות הלשון העברית (מכון מז"א)	
1,757,947	3. המזכירות המדעית וההוצאה לאור	
1,578,735	4. מדור המחשוב	
790,765	5. המזכירות האמרכלית	
4,600	6. גמלאים	
7,375,000	סך כל כוח האדם (משכורות):	
	ב. עבודה מדעית	
79,000	1. כתבי עת (לשונו ולשונו לעם)	
	2. הוצאה לאור (מקורות ומחקרים,	
128,284	זיכרונות, אקדם, למד לשונך ועוד)	
42,000	3. ישיבות מוסדות האקדמיה	

הצעות תקציב

	40,000	4. הספרייה ותשתיתה
		5. מפעל המילון ההיסטורי ומדור המחשוב
		א. קונקורדנציות מונחים, אחזור מידע של
	111,000	טקסטים מדעיים הוצאת תקליטור ועוד
		ב. ציוד, תכנות, עבודות מחשב, תחזוקת
	61,802	הרשת
	41,000	ג. ארכיון צילומי כתבי היד
	213,802	סך כל מפעל המילון ההיסטורי ומדור המחשוב
503,086		סך כל העבודה המדעית
		ג. אמרכלות
	39,625	1. ביטוח שנתי של האקדמיה
	24,745	2. הכנת משכורות במל"מ
	48,000	3. ביקורת חשבונות וייעוץ משפטי
	82,905	4. טלפון
	52,000	5. דואר
	35,482	6. נסיעות וחנייה
	20,000	7. ציוד משרדי
	8,282	8. חשמל
	11,441	9. מים ומסי עירייה
	10,901	10. דלק
	103,901	11. תחזוקה, שמירה ובדק בית
	117,000	12. כוח אדם זמני
	10,867	13. הודעות בעיתונות
	46,000	14. התקנת מערכת גילוי אש ועשן
	38,704	15. מימון ושונות
649,853		סך כל האמרכלות
<u>8,527,939</u> ש"ח		סך כל ההוצאות

